

Paweł Borecki

Tadeusz J. Zieliński

PROF. ZW. DR HĄB. MICHAŁ PIETRZAK (1929–2021) – WSPOMNIENIE

Wśród polskich specjalistów historii prawa, prawa wyznaniowego, prawa ustrojowego i praw człowieka zmarły 18 sierpnia 2021 r. prof. Michał Pietrzak był postacią wyjątkową. Przez 65 lat pracy na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego miał istotny wpływ na ukształtowanie wielu tysięcy prawników, wypromował ponad 800 magistrów prawa i blisko 30 doktorów. Jego książki i inne publikacje, na czele z wielokrotnie wznawianym podręcznikiem *Prawo wyznaniowe* i dotyczącą XX w. częścią *Historii ustroju i prawa polskiego* (współautorzy: Juliusz Bardach i Bogusław Leśnodorski), weszły na trwałe do spuścizny polskiej nauki prawa. Wspierał młodszych i starszych uczonych w ich rozwoju i awansie naukowym. Jednocześnie był wybitnym autorytetem w świecie akademickim i szerzej: w polskim życiu publicznym.

Prof. Michał Pietrzak urodził się 15 lipca 1929 r. w Gąbinie k. Płocka. W 1952 r. uzyskał tytuł magistra prawa na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego i został tam asystentem w Zakładzie Historii Państwa i Prawa. Na 1961 r. na podstawie przygotowanej pod kierunkiem prof. Juliusza Bardacha rozprawy pt. *Wolność prasy w Polsce 1918–1939* Rada Wydziału Prawa nadała Mu stopień naukowy doktora nauk prawnych, po czym w roku 1962 objął stanowisko adiunkta na macierzystym Wydziale. W oparciu o dorobek naukowy oraz rozprawę pt. *Rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926* uzyskał w 1968 r. w Uniwersytecie Warszawskim stopień naukowy docenta nauk prawnych. Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk prawnych otrzymał w 1979 r., zaś w 1989 r. tytuł profesora zwyczajnego nauk prawnych. Na Wydziale Prawa UW przez wiele dekad był kierownikiem Katedry Prawa Wyznaniowego, zaś w latach 1978–1981 prodziekanem tego wydziału.

Obok pracy w Uniwersytecie Warszawskim po przełomie ustrojowym z 1989 r. przez ponad 20 lat był profesorem Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie w Katedrze Prawa Wyznaniowego i Kanonicznego ChAT. Na

tej ekumenicznej uczelni, kształcącej kadry dla mniejszościowych Kościołów chrześcijańskich, pełnił m.in. funkcję kierownika Studium Doktoranckiego.

Spod pióra Profesora wyszły w szczególności następujące publikacje:

- » *Reglamentacja wolności prasy w Polsce 1918–1939*, Warszawa 1963,
- » *Rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926*, Warszawa 1969,
- » *Historia ustroju i prawa polskiego* (we współautorstwie), Warszawa 1976 (kilkanaście wydań),
- » *Prawo wyznaniowe*, Warszawa 1978 (kilkanaście wydań),
- » *Odpowiedzialność konstytucyjna w Polsce*, Warszawa 1992,
- » *Prawo Kościołów i związków wyznaniowych nierzymskokatolickich w Polsce* (współredaktor: Wiktor Wysoczański), ChAT, Warszawa 1997,
- » *Demokratyczne, świeckie państwo prawne*, Warszawa 2000,
- » *Francuska ustawa z 9 grudnia 1905 roku o rozdzieleniu kościołów i państwa z perspektywy 100 lat* (redaktor), Warszawa 2007,
- » *Państwo prawne, państwo świeckie*, Warszawa 2012,
- » *O ustroju, prawie i polityce II Rzeczypospolitej. Pisma wybrane*, Warszawa 2018.

Był wieloletnim członkiem Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów. Został wyróżniony członkostwem zwyczajnym Towarzystwa Naukowego Warszawskiego i został – obok ks. prof. Henryka Misztala – współpatronem założonego w 2008 r. Polskiego Towarzystwa Prawa Wyznaniowego. Wchodził w skład Komitetu Redakcyjnego „Czasopisma Prawno-Historycznego” oraz Rady Naukowej „Przeglądu Prawa Wyznaniowego”. W okresie prezydentury Aleksandra Kwaśniewskiego był członkiem Kapituły Orderu Odrodzenia Polski.

Prof. Michał Pietrzak wielokrotnie występował jako ekspert naczelnych organów państwa. Był współautorem projektu Konstytucji RP przedstawionego przez Prezydenta Lecha Wałęsę i jednym z jego przedstawicieli w Zgromadzeniu Narodowym. Był rzeczoznawcą i współautorem tekstów prawnych w wielu postępowaniach ustawodawczych. Miał istotny wpływ na powstanie rozwiązań ustawowych dotyczących podwalin demokratycznego państwa prawa, m.in. w kwestiach związanych z wolnością prasy, wolnością sumienia i wyznania oraz problematyką odpowiedzialności konstytucyjnej.

Wyróżniono Go najwyższymi odznaczeniami III Rzeczypospolitej. W szczególności Prezydent RP Bronisław Komorowski nadał Mu w 2011 r. Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski. W 1998 r. został odznaczony Krzyżem Komandorskim tego orderu. W kategorii odznaczeń państwowych i resortowych posiadał jeszcze m.in. Złoty Krzyż Zasługi i Medal Komisji Edukacji Narodowej. W 2009 r. Profesor otrzymał Medal Pamiątkowy „Pro Masovia” za zasługi dla Województwa Mazowieckiego, w tym samym roku Święty Sobór Biskupów Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego nadał Mu Order

Świętej Marii Magdaleny II stopnia. Od Senatu ChAT w 2018 r. otrzymał Medal za Zasługi dla Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie.

W 2009 r. na Jego cześć środowisko akademickie przygotowało publikację pt. *Pro bono Reipublicae. Księga jubileuszowa Profesora Michała Pietrzaka*, red. Paweł Borecki, Andrzej Czohara, Tadeusz J. Zieliński (Wydawnictwo Prawnicze Lexis-Nexis, Warszawa 2009). Na łamach tej książki została zamieszczona bibliografia drukowanych prac Profesora.

We wszystkich swoich działaniach, akademickich i pozaakademickich, prof. Michał Pietrzak był konsekwentnym promotorem rozwiązań prawnych zapewniających poszanowanie godności każdego człowieka, prawną ochronę wolności światopoglądowej w Polsce oraz ustanowienie dla nich gwarancji w postaci rozdziału kościoła i państwa, państwa świeckiego, neutralności światopoglądowej państwa oraz równouprawnienia kościołów i innych związków wyznaniowych. Wiele czasu i trudu poświęcił na działania na rzecz równouprawnienia i poszanowania mniejszości wyznaniowych oraz osób bezwyznaniowych w Polsce. Był krytycznym i konstruktywnym uczestnikiem wydarzeń społecznych w naszym kraju.

Zmarły bardzo cenił życie rodzinne. Państwo Barbara i Michał Pietrzakowie jako małżeństwo wspólnie przeżyli ponad 60 lat. Ze związku tego urodził się syn Krzysztof.

Pogrzeb Zmarłego odbył się dnia 25 sierpnia 2021 r. na Cmentarzu Północnym w Warszawie i oprócz Rodziny zgromadził szerokie grono przedstawicieli środowisk akademickich i ekumenicznych.

Profesor Michał Pietrzak pozostawił liczne grono uczniów, wychowanków i przyjaciół, kontynuujących wiele nurtów Jego dzieła naukowego i społecznego. Zostanie zapamiętany nie tylko jako wybitny naukowiec i nauczyciel akademicki, ale także jako Człowiek skromny, prostolinijny, solidarny, przyjacielski i otwarty na innych.